

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδότησης: 190/2020

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ ΣΤ΄

Συνεδρίαση της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2020

**με τη χρήση τεχνολογικών μέσων σύμφωνα με τις αποφάσεις 471, 498
και 504/2020 του Προέδρου ΝΣΚ**

Σύνθεση

Πρόεδρος: Γεώργιος Κανελλόπουλος, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Ασημίνα Ροδοκάλη, Ευαγγελία Σκαλτσά, Ευσταθία Τσαούση, Διονύσιος Χειμώνας, Βασίλειος Κορκίζογλου, Χαράλαμπος Μπρισκόλας, Νικόλαος Καραγιώργης, Αναστασία Ζαφειριάδου, Περικλής Αγγέλου, Αντώνιος Παπαγεωργίου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Ασημίνα Ροδοκάλη, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους.

Ερώτημα: Ερωτάται:

A) Σε περίπτωση αποχώρησης μέλους από Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (Κοιν.Σ.Επ.) ή από Συνεταιρισμό Εργαζομένων (Συν.Εργ.) , σε ποια χρονική στιγμή επέρχεται η απώλεια της ιδιότητας του μέλους της Κοιν.Σ.Επ. ή του Συν.Εργ.

B) Από τη χρονική στιγμή που το μέλος δηλώσει τη βούληση του να αποχωρήσει από την Κοιν.Σ.Επ. ή από τον Συν.Εργ., έως τη λήξη του οικείου λογιστικού έτους, ποιο είναι το εύρος των συνδεομένων με την ως άνω ιδιότητα δικαιωμάτων (π.χ. συμμετοχή σε Γενική Συνέλευση ή Όργανο Διοίκησης) και υποχρεώσεων (π.χ. ευθύνη για αδικοπραξίες της επιχείρησης που τελούνται μετά τη δήλωση αποχώρησης). Ειδικότερα: α. Το προς αποχώρηση μέλος Κοιν.Σ.Επ. ή Συν.Εργ. μέχρι πότε συμμετέχει στο

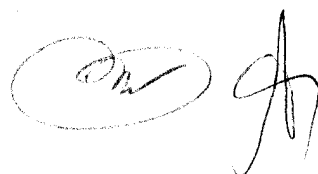
σχηματισμό της απαιτούμενης απαρτίας και της αναγκαίας πλειοψηφίας για την λήψη αποφάσεων των συλλογικών οργάνων, β. Σε περίπτωση κατά την οποία το προς αποχώρηση μέλος φέρει την ιδιότητα του Προέδρου της Διοικούσας Επιτροπής Κοιν.Σ.Επ. ή του Διοικητικού Συμβουλίου Συν.Εργ., σε ποια χρονική στιγμή παύουν οι κάθε είδους ευθύνες και έννομες συνέπειες, που απορρέουν από την ιδιότητα αυτή.

Γ) Εάν είναι σύνηθες η πρόβλεψη ελάχιστου χρόνου παραμονής των μελών στο καταστατικό μιας Κοιν.Σ.Επ. ή ενός Συν.Εργ. και σε καταφατική περίπτωση, ποιος είναι ο ελάχιστος χρόνος παραμονής.

Δ) Εάν είναι δυνατή η συμμετοχή ενός φυσικού προσώπου σε Κοιν.Σ.Επ. με ίδια δραστηριότητα με την Κοιν.Σ.Επ. από την οποία αποχώρησε, πριν τη λήξη του λογιστικού έτους, κατά το οποίο δήλωσε τη βούληση του να αποχωρήσει.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

1. Στο έγγραφο του ερωτήματος η ερωτώσα Υπηρεσία αναφέρει ότι γίνεται αποδέκτης αιτήσεων και ερωτημάτων φυσικών και νομικών προσώπων, σχετικά με το χρονικό σημείο έναρξης της ισχύος της αποχώρησης των μελών από Κοιν.Σ.Επ. ή Συν.Εργ. Περαιτέρω, επισημαίνοντας ότι το ζήτημα αυτό είναι κρίσιμο για την ασφάλεια των συναλλαγών καθώς και για την ακριβή εικόνα της σύνθεσης των ως άνω συνεταιρισμών σε κάθε χρονική στιγμή, εκθέτει ειδικότερα τα ακόλουθα: «Το θεσμικό πλαίσιο που παρατίθεται ανωτέρω δημιουργεί σύγχυση τόσο στις επιχειρήσεις και στα μέλη τους, όσο και στην Υπηρεσία μας ως προς την εξακρίβωση της σύνθεσής τους ανά πάσα χρονική στιγμή. Η Υπηρεσία μας, επίσης, υποχρεούται να εκδίδει βεβαιώσεις σύνθεσης μελών των επιχειρήσεων αυτών, κατόπιν σχετικής αίτησής τους. Άποψη της Υπηρεσίας μας είναι ότι η πρόβλεψη περί έναρξης ισχύος της αποχώρησης από την λήξη του λογιστικού έτους θα πρέπει να ερμηνευτεί στενά και να αφορά αποκλειστικά τις οικονομικές συναλλαγές του αποχωρούντος μέλους με την επιχείρηση (π.χ. επιστροφή συνεταιριστικής μερίδας, τακτοποίηση πιθανών άλλων οφειλών κ.α.) και όχι την παράταση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του ως μέλους της επιχείρησης έως την λήξη του έτους, καθώς αν αυτό ισχύει θα δημιουργηθούν πολλά προβλήματα κυρίως στη λειτουργία της επιχείρησης (καθώς θα συμμετέχει ένα μέλος που

ουσιαστικά έχει αποχωρήσει), αλλά και στην Υπηρεσία μας, καθώς δεν είναι σαφές το χρονικό σημείο αλλαγής της σύνθεσης της επιχείρησης, η υποχρέωση υποβολής της σχετικής αίτησης-γνωστοποίησης από την επιχείρηση στην Υπηρεσία μας και η έκδοση της προβλεπόμενης βεβαίωσης. Τέλος, ο συνδυασμός της διάταξης για τον αποκλεισμό δυνατότητας συμμετοχής σε Κοιν.Σ.Επ. με ίδια δραστηριότητα με τον ανωτέρω χρονικό περιορισμό έναρξης ισχύος της αποχώρησης, δημιουργεί εμπόδια στην συμμετοχή ενός φυσικού προσώπου σε υφιστάμενη ή υπό σύσταση Κοιν.Σ.Επ. που έχει ίδια δραστηριότητα με αυτήν από την οποία το πρόσωπο αυτό έχει δηλώσει τη βούληση να αποχωρήσει».

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2. Στις διατάξεις των άρθρων 1 παρ.1 και 2 παρ.7 του ν.1667/1986 «Αστικοί Συνεταιρισμοί» (Α'196) ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 1. «1. Αστικός Συνεταιρισμός είναι η εκούσια ένωση προσώπων με οικονομικό σκοπό, η οποία, χωρίς να αναπτύσσει δραστηριότητες αγροτικής οικονομίας, αποβλέπει ιδίως, με τη συνεργασία των μελών του στη οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη των μελών του και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους γενικά μέσα σε μία κοινή επιχείρηση».

Άρθρο 2. «1...7. Ο συνέταιρος μπορεί να αποχωρήσει από το συνεταιρισμό με γραπτή δήλωσή του που υποβάλλεται στο Διοικητικό Συμβούλιο, τρεις μήνες τουλάχιστον πριν από το τέλος της οικονομικής χρήσης. Το καταστατικό μπορεί να προβλέπει ελάχιστο χρόνο παραμονής του συνεταίρου στο συνεταιρισμό, ο οποίος δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τρία (3) χρόνια...» (Η διάταξη της παραγράφου 7 του άρθρου 2 του ν.1667/1986, σύμφωνα με τα άρθρα 17 παρ.1 και 27 παρ.7 του ν. 4430/2016, δεν εφαρμόζεται στις Κοιν.Σ.Επ. και στους Συν.Εργ. αντιστοίχως).

3. Στις διατάξεις των άρθρων 3 παρ.1, 14 παρ.1 και 6, 15 παρ.1, 16 παρ.1, 17 παρ.1, 2, 3 και 4, 24, 25 παρ.1, 26 παρ.1, 27 παρ.1, 2, 3 και 7 του ν.4430/2016 «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις» (Α'205) ορίζονται τα ακόλουθα:

Άρθρο 3 (Εννοια). «1. Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας είναι:
α. Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις του άρθρου 14... γ. Οι Συνεταιρισμοί των Εργαζομένων, που συστήνονται με το άρθρο 24...»

Άρθρο 14 (Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις). «1. Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.) είναι οι αστικοί συνεταιρισμοί του Ν.1667/1986, που έχουν ως καταστατικό σκοπό τη συλλογική και τη κοινωνική ωφέλεια, όπως ορίζονται τις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 2 και διαθέτουν εκ του νόμου εμπορική ιδιότητα... 6. Μέλος μιας Κοιν.Σ.Επ. δεν μπορεί να είναι μέλος και άλλης Κοιν.Σ.Επ. με ίδια δραστηριότητα...».

Άρθρο 15 (Σύσταση της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης). «1. Η σύσταση Κοιν.Σ.Επ. και η υπαγωγή της στις διατάξεις του νόμου αυτού συντελείται με την εγγραφή της στο Μητρώο, οπότε αποκτά νομική προσωπικότητα και εμπορική ιδιότητα. Η αίτηση, το καταστατικό και τα λοιπά απαιτούμενα έγγραφα κατατίθενται προς έγκριση στο Τμήμα Μητρώου...».

Άρθρο 16 (Λειτουργία της Κοιν.Σ.Επ.). «1. Η Κοιν.Σ.Επ. καταχωρεί στο Μητρώο κάθε μεταβολή του καταστατικού της, λοιπών στοιχείων της αλλά και τον ετήσιο προγραμματισμό, τον ετήσιο απολογισμό και τον ετήσιο ισολογισμό ή Οικονομική Κατάσταση Αποτελεσμάτων, εγκεκριμένους από τη Γενική Συνέλευση των μελών της...».

Άρθρο 17 (Σχέσεις μεταξύ μελών και της Κοιν.Σ.Επ.). «1. Η σχέση μεταξύ των μελών της Κοιν.Σ.Επ., η διοίκηση, η λειτουργία της και η λύση της διέπονται από το ν.1667/1986, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στον παρόντα νόμο. Δεν εφαρμόζονται...οι παράγραφοι 2, 3, 7 και 8 του άρθρου 2... 2. Η είσοδος νέων μελών επιτρέπεται κατ' εφαρμογή των παραγράφων 4, 5 και 6 του άρθρου 2 του ν.1667/1986 και συντελείται με τη έγγραφή τους ως μέλη... 3. Η απώλεια της ιδιότητας του μέλους επέρχεται με την αποχώρηση, την αποβολή ή τη μεταβίβαση της συνεταιριστικής του μερίδας και είναι καταχωριστέα στο Μητρώο. 4. Τα μέλη έχουν δικαίωμα να αποχωρήσουν από την Κοιν.Σ.Επ. με δήλωση που υποβάλλεται εγγράφως σε αυτή και ισχύει από την αρχή του επόμενου λογιστικού έτους. Στο μέλος που αποχωρεί επιστρέφεται εντός τριών (3) μηνών από την έγκριση του ισολογισμού ή της οικονομικής κατάστασης αποτελεσμάτων της χρήσης μέσα στην οποία δηλώθηκε η αποχώρηση, η αξία της συνεταιριστικής του μερίδας... Με την επιστροφή εκκαθαρίζεται η σχέση της Κοιν.Σ.Επ. με το μέλος, χωρίς αυτό να έχει αξίωση επί της περιουσίας που έχει σχηματισθεί. Η αποχώρηση του μέλους ολοκληρώνεται με τη λογιστική εκκαθάριση του επόμενου λογιστικού έτους...».

Άρθρο 24 (Συνεταιρισμοί Εργαζομένων). «1. Συνεταιρισμοί Εργαζομένων είναι οι αστικοί συνεταιρισμοί του ν.1667/1986 που έχουν ως καταστατικό σκοπό τη «συλλογική ωφέλεια», όπως ορίζεται στον παρόντα νόμο και διαθέτουν εκ του νόμου εμπορική ιδιότητα. Μέλη τους είναι αποκλειστικά και μόνο φυσικά πρόσωπα, τα οποία επιθυμούν να βιοποριστούν, παράγοντας από κοινού αγαθά και υπηρεσίες για τρίτους. 2. Μέλος ενός Συνεταιρισμού Εργαζομένων δεν μπορεί να είναι μέλος άλλου Συνεταιρισμού Εργαζομένων».

Άρθρο 25 (Σύσταση Συνεταιρισμού Εργαζομένων). «1. Η σύσταση Συνεταιρισμού Εργαζομένων και η υπαγωγή του στις διατάξεις του παρόντος νόμου συντελείται με τη εγγραφή του στο Μητρώο, οπότε αποκτά νομική προσωπικότητα και εμπορική ιδιότητα. Η αίτηση, το καταστατικό και τα λοιπά απαιτούμενα έγγραφα κατατίθενται προς έγκριση στο Τμήμα Μητρώου...».

Άρθρο 26 (Λειτουργία Συνεταιρισμού Εργαζομένων). «1. Ο Συνεταιρισμός Εργαζομένων καταχωρεί στο Μητρώο κάθε μεταβολή του καταστατικού του, λοιπών στοιχείων του αλλά και τον ετήσιο προγραμματισμό, τον ετήσιο απολογισμό και ισολογισμό ή οικονομική κατάσταση αποτελεσμάτων, εγκεκριμένα από τη Γενική Συνέλευση των μελών του...».

Άρθρο 27 (Σχέσεις μελών και του Συνεταιρισμού Εργαζομένων). «1. Η ιδιότητα του μέλους αποκτάται με την εγγραφή του στο Συνεταιρισμό. Η είσοδος νέων μελών διενεργείται κατ' εφαρμογή των παραγράφων 4, 5, 6 του άρθρου 2 του ν.1667/1986... 2. Η απώλεια της ιδιότητας του μέλους επέρχεται με την αποχώρηση, τη μεταβίβαση της συνεταιριστικής του μερίδας, την αποβολή ή τον θάνατο και είναι καταχωριστέα στο Τμήμα Μητρώου 3. Τα μέλη έχουν δικαίωμα να αποχωρήσουν από τον Συνεταιρισμό Εργαζομένων με δήλωση που υποβάλλεται εγγράφως στον διαχειριστή ή στο Διοικητικό Συμβούλιο. Στο μέλος που αποχωρεί επιστρέφεται...η αξία της συνεταιριστικής του μερίδας εντός τριών μηνών από την έγκριση του ισολογισμού ή της οικονομικής κατάστασης αποτελεσμάτων της χρήσης μέσα στην οποία δηλώθηκε η αποχώρηση... Με την επιστροφή εκκαθαρίζεται η σχέση του Συνεταιρισμού Εργαζομένων με το μέλος χωρίς αυτό να έχει αξίωση επί της περιουσίας που έχει σχηματισθεί . Η αποχώρηση του μέλους ολοκληρώνεται με τη λογιστική εκκαθάριση του επόμενου λογιστικού έτους... 7. Η σχέση μεταξύ των μελών του Συνεταιρισμού Εργαζομένων, η διοίκηση, η λειτουργία, καθώς και η λύση του διέπονται από το ν.1667/1986, εκτός αν ορίζεται

διαφορετικά στον παρόντα νόμο. Δεν εφαρμόζονται... οι παράγραφοι 2, 3, 7 και 8 του άρθρου 2...».

4. Στις διατάξεις των άρθρων 1 παρ.1 και 5, 4 παρ.1, 12 παρ.1 και 13 παρ.1 και 2 της Υ.Α.61621/Δ5.2643/30-12-2016 «Τήρηση και λειτουργία του Γενικού Μητρώου Φορέων Κοινωνικής Αλληλέγγυας Οικονομίας του ν. 4430/2016 (ΦΕΚ 205/Α/31-10-2016) «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις» (Β'56) ορίζονται τα ακόλουθα:

Άρθρο 1 (Γενικό Μητρώο Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας).
«1. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ.2 του ν.4430/2016 συνιστάται Γενικό Μητρώο Φορέων Κοινωνικής Αλληλέγγυας Οικονομίας... 5. Το Γενικό Μητρώο Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας αποτελείται από τα εξής επιμέρους μητρώα: α. Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας (εφεξής «Μ.Κ.Ε.»), στο οποίο εγγράφονται: i) υποχρεωτικά οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (εφεξής «Κοιν.Σ.Επ.») και οι Συνεταιρισμοί Εργαζομένων (εφεξής «Συν.Εργ.»), οι οποίες συστήνονται με βάση τον ν. 4430/2016...».

Άρθρο 4 (Γενικά Κριτήρια). « 1. Κάθε νέο νομικό πρόσωπο που συστήνεται και διέπεται από τις διατάξεις του ν.4430/2016, προκειμένου να πιστοποιηθεί ως Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση και να εγγραφεί στο Μ.Κ.Ε., πρέπει να πληροί σωρευτικά τα ακόλουθα γενικά κριτήρια:... ια) να μην συμμετέχει σε αυτό ως μέλος, όποιος συμμετέχει σε άλλη Κοιν.Σ.Επ. με ίδια δραστηριότητα. Ως ίδιες δραστηριότητες για τους σκοπούς της παρούσας νοούνται οι δραστηριότητες που εντάσσονται στην ίδια δευτεροβάθμια κατηγορία Κωδικών Αριθμών Δραστηριότητας (Κ.Α.Δ.), σύμφωνα με την Εθνική Ονοματολογία Οικονομικών Δραστηριοτήτων (Α.Υ.Ο.Ο. 1100330/1954/ΔΜ/ΠΟΛ. 1133/6-10-2008, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει)...».

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

Από τις προαναφερθείσες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται και του σκοπού που εξυπηρετούν, καθώς και των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος συνάγονται τα ακόλουθα:

5. Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.) είναι αστικοί συνεταιρισμοί του ν.1667/1986, που έχουν ως καταστατικό σκοπό τη συλλογική και κοινωνική ωφέλεια και διαθέτουν εκ του νόμου εμπορική ιδιότητα. Οι Συνεταιρισμοί Εργαζομένων (Συν.Εργ.) είναι αστικοί συνεταιρισμοί του ν.1667/1986, που έχουν ως καταστατικό σκοπό τη συλλογική ωφέλεια. Η σχέση μεταξύ της Κοιν. Σ.Επ. ή του Συν.Εργ. και των μελών τους, η διοίκηση, η λειτουργία και η λύση τους διέπονται από το ν.1667/1986, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στο ν.4430/2016. Το νομικό πλαίσιο που διέπει την απώλεια της ιδιότητας του μέλους της Κοιν. Σ.Επ. ή του Συν.Εργ., λόγω αποχώρησης, εξειδικεύεται στις διατάξεις των άρθρων 17 παρ.3 και 4 και 27 παρ.2 και 3 του ν.4430/2016.

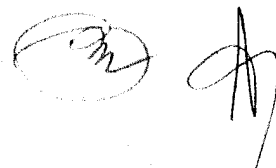
6. Επί των ζητημάτων που τίθενται με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημα, όσον αφορά στο χρόνο έναρξης της ισχύος της αποχώρησης μέλους από Κοιν.Σ.Επ., κρίθηκε ομόφωνα από το Τμήμα ότι, από τις ως άνω διατάξεις των παραγράφων 3 και 4 του άρθρου 17 του ν.4430/2016, με τις οποίες ρητά προβλέπεται ότι η αποχώρηση από Κοιν.Σ.Επ. συντελείται με δήλωση βουλήσεως του μέλους, που υποβάλλεται εγγράφως και επιφέρει τα αποτελέσματα αυτής από την αρχή του επόμενου λογιστικού έτους, προκύπτει σαφώς ότι, σε περίπτωση άσκησης του δικαιώματος αποχώρησης από Κοιν.Σ.Επ., η απώλεια της ιδιότητας του μέλους επέρχεται με τη λήξη του λογιστικού έτους, μέσα στο οποίο δηλώνεται η αποχώρηση. Μέχρι τότε, η συντελεσθείσα αποχώρηση παραμένει ανενεργή και διατηρούνται τα προς την άνω ιδιότητα συνδεδεμένα δικαιώματα και υποχρεώσεις του μέλους.

7. Περαιτέρω, όμως, όσον αφορά στο χρόνο έναρξης της ισχύος της αποχώρησης μέλους από Συν.Εργ. σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 27 του ίδιου ως άνω νόμου, με την οποία ρητά προβλέπεται ότι, η αποχώρηση από Συν.Εργ. συντελείται με δήλωση του μέλους που υποβάλλεται εγγράφως στο διαχειριστή ή στο Διοικητικό Συμβούλιο, χωρίς όμως να υπάρχει πρόβλεψη στη διάταξη αυτή για τον χρόνο επέλευσης των αποτελεσμάτων της αποχώρησης, διατυπώθηκαν κατά τη συζήτηση στο Τμήμα δύο γνώμες:

α. Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας, που απαρτίσθηκε από τον Γεώργιο Κανελλόπουλο, Αντιπρόεδρο του ΝΣΚ και τους Νομικούς Συμβούλους του Κράτους Ευαγγελία Σκαλτσά, Ευσταθία Τσαούση, Διονύσιο Χειμώνα, Βασίλειο

Κορκίζογλου, Χαράλαμπο Μπρισκόλα, Νικόλαο Καραγιώργη, Αναστασία Ζαφειριάδου, Περικλή Αγγέλου και Αντώνιο Παπαγεωργίου (ψήφοι 10) έγιναν δεκτά τα εξής: Από τη διατύπωση του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 3 του άρθρου 27 του ν. 4430/2016, στο οποίο ορίζεται, ότι «Τα μέλη έχουν δικαίωμα να αποχωρήσουν από τον Συνεταιρισμό Εργαζομένων με δήλωση που υποβάλλεται εγγράφως στον διαχειριστή ή στο Διοικητικό Συμβούλιο», χωρίς στη διάταξη αυτή να ορίζεται, επιπλέον, ότι η αποχώρηση ισχύει από κάποιο άλλο χρονικό σημείο, συνάγεται ότι βούληση του νομοθέτη ήταν η αποχώρηση μέλους από τον Συνεταιρισμό Εργαζομένων να ισχύει από την υποβολή της σχετικής έγγραφης δήλωσης στον διαχειριστή ή στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνεταιρισμού. Αν ο νομοθέτης επιθυμούσε η αποχώρηση να ισχύει από άλλο χρονικό σημείο, θα το είχε ορίσει ρητά, όπως έπραξε στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 17 του ίδιου νόμου, στο οποίο όρισε ότι τα μέλη της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης έχουν δικαίωμα να αποχωρήσουν με δήλωση που υποβάλλεται εγγράφως σε αυτή και ισχύει από την αρχή του επόμενου λογιστικού έτους. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από το γεγονός ότι, όπως προκύπτει από την επίσημη ιστοσελίδα της Βουλής των Ελλήνων, η διάταξη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 3 του άρθρου 26 του σχεδίου του (μετέπειτα) ν. 4430/2016 (άρθρου 27 του νόμου), όπως το σχέδιο αυτό κατατέθηκε στη Βουλή, ήταν διατυπωμένη ως εξής: «Τα μέλη έχουν δικαίωμα να αποχωρήσουν από το Συνεταιρισμό Εργαζομένων με δήλωση που υποβάλλεται εγγράφως στο Συνεταιρισμό Εργαζομένων τρεις τουλάχιστον μήνες πριν από τη λήξη του λογιστικού έτους και ισχύει από την αρχή του επόμενου λογιστικού έτους.», στη συνέχεια, όμως, η φράση «τρεις τουλάχιστον μήνες πριν από τη λήξη του λογιστικού έτους και ισχύει από την αρχή του επόμενου λογιστικού έτους» διαγράφηκε, η δε διάταξη ψηφίστηκε όπως ισχύει, γεγονός που αποδεικνύει ότι, σε κάθε περίπτωση, ο νομοθέτης δεν επιθυμούσε η αποχώρηση μέλους από το Συνεταιρισμό Εργαζομένων να ισχύει από την αρχή του λογιστικού έτους που έπεται εκείνου κατά το οποίο το μέλος υπέβαλε την δήλωση αποχώρησης.

β. Κατά τη γνώμη της εισηγήτριας Ασημίνας Ροδοκάλη, Νομικής Συμβούλου του Κράτους, τα ισχύοντα επί των Κοιν.Σ.Επ., σχετικώς με το χρόνο επέλευσης των αποτελεσμάτων της αποχώρησης μέλους αυτών, για την ταυτότητα του νομικού λόγου ισχύουν και επί των Συν.Εργ. Και τούτο διότι,

κατ' αυτόν τον τρόπο, όπως άλλωστε επιβάλλει και η ασφάλεια των συναλλαγών, δεν επηρεάζεται η λειτουργία των εν λόγω αστικών συνεταιρισμών, αλλά συνεχίζεται απρόσκοπτα κατά το λογιστικό έτος, μέσα στο οποίο δηλώνεται η αποχώρηση, η εξυπηρέτηση του κοινωνικού και συλλογικού σκοπού τους, ακόμη και αν λάβει χώρα αποχώρηση μελών, ενώ περαιτέρω, τίθεται συγκεκριμένο χρονικό σημείο αλλαγής της σύνθεσης αυτών, λόγω της αποχώρησης των μελών τους (αρχή του επόμενου λογιστικού έτους).

Σχετικώς με το περιεχόμενο των ως άνω ρυθμίσεων, που αφορούν την αποχώρηση μέλους από Κοιν.Σ.Επ. ή Συν.Εργ., εκδόθηκε η υπ' αριθμ. πρωτ.39/05-07-2019 Εγκύκλιος της Ειδικής Γραμματείας Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, στην οποία διαλαμβάνονται σχετικώς τα ακόλουθα: «...πέραν της εισόδου νέων μελών, μεταβολές μπορούν να επέλθουν και στα υφιστάμενα μέλη λόγω θανάτου, μεταβίβασης της συνεταιριστικής μερίδας σε νέο μέλος, αποχώρησης ή και διαγραφής τους. Ειδικότερα, ένα μέλος δύναται να αποχωρήσει από μία Κοιν.Σ.Επ./έναν Συνεταιρισμό Εργαζομένων υποβάλλοντας σχετική δήλωση στο διοικητικό όργανο, η οποία ισχύει από την αρχή του επόμενου λογιστικού έτους σύμφωνα με το αρ. 17.4 εδ. α' του ν.4430/2016 για τις Κοιν.Σ.Επ., το οποίο ισχύει κατ' αναλογία και για τους Συνεταιρισμούς Εργαζομένων. Άρα κατά το τρέχον οικονομικό έτος το προς αποχώρηση μέλος φέρει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συνεταιριστική ιδιότητα...».

8. Επί του τρίτου ερωτήματος το Τμήμα ομόφωνα έκανε δεκτά τα εξής: από το ισχύον νομικό πλαίσιο για τις Κοιν.Σ.Επ. και τους Συν.Εργ. και συγκεκριμένα από τα άρθρα 17 παρ.1 και 27 παρ.7 του ν.4430/2016, συνάγεται ότι ο νομοθέτης ηθέλησε να ισχύει η ελευθερία εξόδου από τις Κοιν.Σ.Επ. και τους Συν.Εργ., κατ' εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης συμμετοχής (αρχή της ανοικτής πόρτας), χωρίς παρεκκλίσεις. Ειδικότερα, η άποψη ότι στο καταστατικό μιας Κοιν.Σ.Επ. ή ενός Συν.Εργ. δεν είναι σύνηθες η πρόβλεψη ελάχιστου χρόνου παραμονής των μελών, στηρίζεται κυρίως στο γεγονός ότι στις διατάξεις των άρθρων 17 παρ.1 και 27 παρ.7 του ν.4430/2016, αντίστοιχα, προβλέπεται ρητά ότι δεν εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, η παράγραφος 7 του άρθρου 2 του ν.1667/1986, στην οποία ορίζεται ότι "το

καταστατικό μπορεί να προβλέπει ελάχιστο χρόνο παραμονής του συνεταίρου στο συνεταιρισμό, ο οποίος δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τρία χρόνια". Η βασική ρύθμιση που πρωτίστως θεσπίζεται με την τελευταία αυτή διάταξη, είναι ότι το καταστατικό μπορεί να προβλέπει ελάχιστο χρόνο παραμονής του συνεταίρου στο συνεταιρισμό, ενόψει δε αυτής της ρύθμισης, εν συνεχεία, ρυθμίζονται τα του χρόνου ελάχιστης παραμονής. Κατά ταύτα, η πρόβλεψη για τη μη εφαρμογή της διάταξης αυτής σημαίνει ότι το καταστατικό μιας Κοιν.Σ.Επ. ή ενός Συνεταιρισμού Εργαζομένων δεν μπορεί να προβλέπει ελάχιστο χρόνο παραμονής των μελών τους. Η άποψη αυτή συνάδει και με την αιτιολογική έκθεση του ν.4330/2016, στην οποία επί του άρθρου 17 αναφέρεται ότι η Κοιν.Σ.Επ. είναι δυναμική και εξελισσόμενη σύμπραξη δυνάμεων και επί του άρθρου 26 (του σχεδίου νόμου, που στο νόμο έχει τον αριθμό 27) ότι η συμμετοχή στο Συνεταιρισμό Εργαζομένων συνιστά προσωπική επιλογή και ότι δεν απαιτείται επίκληση σπουδαίου λόγου για την αποχώρηση.

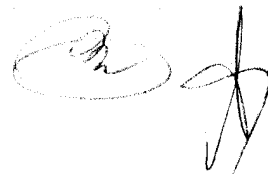
9. Επί του τέταρτου ερωτήματος κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος έγιναν δεκτά τα εξής: εκ του γεγονότος ότι η ιδιότητα του μέλους Κοιν.Σ.Επ. είναι ενεργή μέχρι το τέλος του λογιστικού έτους, κατά το οποίο το μέλος δηλώνει την βούλησή του να αποχωρήσει, συνάγεται ότι μέχρι τότε δεν είναι δυνατή η συμμετοχή αυτού σε άλλη Κοιν.Σ.Επ., με ίδια δραστηριότητα.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

10. Κατόπιν των ανωτέρω, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (ΣΤ' Τμήμα) γνωμοδοτεί κατά πλειοψηφία ότι η ιδιότητα του μέλους ενός Συνεταιρισμού Εργαζομένων απόλλεται από το χρονικό σημείο που αυτό υποβάλλει εγγράφως στον διαχειριστή ή στο Διοικητικό Συμβούλιο του Συνεταιρισμού δήλωση αποχώρησης.

Περαιτέρω το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (ΣΤ' Τμήμα) γνωμοδοτεί ομόφωνα ότι:

A. Η απώλεια της ιδιότητας του μέλους μιας Κοιν.Σ.Επ. λόγω αποχώρησης, συντελείται με δήλωση βουλήσεως αυτού, η οποία επιφέρει το σκοπούμενο δι' αυτής αποτέλεσμα από την αρχή του επόμενου λογιστικού έτους. Μέχρι τη λήξη του λογιστικού έτους, κατά το οποίο το μέλος δηλώνει τη βούλησή του

να αποχωρήσει, διατηρούνται σε ισχύ όλα τα προς την άνω ιδιότητα συνδεόμενα δικαιώματα και υποχρεώσεις αυτού.

Β. Δεν είναι σύνηθες η πρόβλεψη στο καταστατικό μιας Κοιν.Σ.Επ. ή ενός Συνεταιρισμού Εργαζομένων ελάχιστου χρόνου παραμονής των μελών.

Γ. Πριν από τη λήξη του λογιστικού έτους, κατά το οποίο μέλος Κοιν.Σ.Επ. δηλώνει την βούλησή του να αποχωρήσει από αυτή, δεν είναι δυνατή η συμμετοχή του σε άλλη Κοιν.Σ.Επ. με ίδια δραστηριότητα.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα 22 - 1 – 2021

Ο Πρόεδρος του Τμήματος

Γεώργιος Κανελλόπουλος

Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Ασημίνα Ροδοκάλη

Νομική Σύμβουλος του Κράτους

